

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕДУРИ ВИПЛАТИ ВІДШКОДУВАНЬ ФОНДОМ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Тези присвячено вивченню сформованого в Україні Фондом гарантування вкладів фізичних осіб механізму відшкодування коштів вкладникам у разі ліквідації банку. Проведений аналіз виявив, що упродовж останніх років цей механізм був удосконалений шляхом розширення можливостей банків-агентів користуватися базами даних Фонду, а вкладників – отримувати належні їм кошти.

Ключові слова: банк-агент, вкладник, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб.

Ліквідація вітчизняних банків упродовж 2014-2016 рр., яка супроводжувалася масовими чергами біля відділень банків, що ліквідувалися, і банків-агентів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, спонукала Фонд шукати прогресивніші способи взаємодії зі своїми учасниками та зручнішу модель виплати відшкодувань вкладникам. На допомогу Фонду у цьому прийшли сучасні інформаційні та фінансові технології.

Першим кроком у спрощенні функціонування в Україні системи гарантування вкладів фізичних осіб було створення Фондом автоматизованої системи виплат, що містить інформацію про вкладників та дозволяє вирішувати завдання оперативного управління та контролю за виплатами [3]. Вітчизняний банк не може стати банком-агентом Фонду, якщо успішно не пройде тестування щодо використання цієї системи [2]. Для того, щоб переконатися у важливому місці автоматизованої системи виплат у процедурі виплати відшкодувань, розглянемо її основні етапи.

Протягом 15 робочих днів з моменту отримання від НБУ рішення про відкликання банківської ліцензії та ліквідацію банку ліквідатор банку формує повний перелік вкладників, які мають право на відшкодування коштів за вкладами за рахунок Фонду, із визначенням сум, що підлягають відшкодуванню. На підставі отриманої інформації Фонд за допомогою засобів своєї автоматизованої системи виплат складає загальний реєстр відшкодувань вкладникам для здійснення виплат, а виконавча дирекція Фонду його затверджує.

Упродовж 20 робочих днів ФГВФО має розпочати виплату відшкодувань. Цей строк збільшується до 30 робочих днів, якщо база даних про вкладників банку, що ліквідується, містить інформацію про більше, ніж 500 тис. рахунків [1]. Виплати відбуваються через банки-агенти на підставі укладених з ними договорів. Вкладник може отримати гарантовану суму відшкодування за

вкладом в будь-якій установі будь-якого банку-агента, підключеного до процесингового центру Фонду, що є модулем автоматизованої системи виплат та обслуговує процедуру виплат. Таким чином, замість двох-трьох банків, які здійснювали виплати в 2014 р., вкладник отримує можливість звернутися до структурного підрозділу одного з 12 банків-агентів.

Під час проведення виплат працівник банку-агента повинен здійснити ідентифікацію та верифікацію особи, яка звернулася за отриманням відшкодування; сформулювати запит до процесингового центру Фонду для отримання підтвердження чи відхилення операції виплати відшкодування; у разі підтвердження операції – здійснити за видатковим касовим документом виплату коштів та зазначити реквізити одержувача коштів. За дорученням одержувача банк-агент може відкрити йому рахунок для зарахування коштів або перерахувати ці кошти за заявою одержувача на зазначений ним рахунок. Крім того, в період дії воєнного стану банк-агент може зарахувати отриману суму відшкодування на рахунок вкладника, відкритий в банку-агенті, без особистої присутності такого клієнта, якщо він одночасно є клієнтом банку-агента та щодо нього у цьому банку проведено ідентифікацію та верифікацію [4]. Деякі банки-агенти наразі дають таку можливість існуючим і навіть новим клієнтам, активувавши для них процедуру дистанційного відкриття рахунку.

Проведений аналіз налагодженої в Україні процедури виплати відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб засвідчив, що Фонд постійно удосконалює сформовані механізми. Наступними кроками у цьому напрямку, на нашу думку, мають стати відміна необхідності обов'язкового особистого відвідування банку-агента в повоєнний час та можливість автоматичного зарахування гарантованої суми на будь-який рахунок, вказаний вкладником.

Список використаних джерел:

1. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України № 4452-VI від 23.02.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4452-17> (дата звернення: 03.03.2023).
2. Положення про порядок визначення банків-агентів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб : Рішення Виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб № 6 від 12.07.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1494-12> (дата звернення: 03.03.2023).
3. Положення про порядок відшкодування Фондом гарантування вкладів фізичних осіб коштів за вкладами : Рішення Виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб № 14 від 09.08.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1548-12> (дата звернення: 03.03.2023).
4. Про особливості виплати гарантованої суми відшкодування в період дії воєнного стану в Україні : Рішення Виконавчої дирекції Фонду гарантування вкладів фізичних осіб № 201 від 24.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0371-22> (дата звернення: 03.03.2023).